

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Министерство на земеделието и храните

Дирекция „Анализ и стратегическо планиране”

СИТУАЦИОННО-ПЕРСПЕКТИВЕН АНАЛИЗ НА ЦАРЕВИЦА И СЛЪНЧОГЛЕД

Предлагане и потребление през пазарната 2015/16 година

Февруари 2016 г.

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА ЦАРЕВИЦА

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Предлагане и потребление на царевица през 2015/16 пазарна година

По прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на Министерство на земеделието и храните (МЗХ), през 2015 г. са реколтирани 4 600 хил. дка с царевица, което е с 12,6% повече в сравнение с 2014 г. Въпреки това, според предварителните оценки, **производството** на царевица от реколта `2015 бележи спад от близо 25% спрямо предходната година, до 2 362 тона. Намалението се дължи на значително по-ниския среден добив, вследствие на недостатъчното валежи и сериозното засушаване в страната през периода на вегетация на зърнената култура.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на царевица, реколти `2014 и `2015

	`2014	`2015 (прогнозни данни)	Изменение
Реколтирани площи (хил. дка)	4 084	4 600	12,6%
Производство (хил. тона)	3 137	2 362	-24,7%
Среден добив (кг/дка)	768	513	-33,2%

Източник: отдел „Агростатистика“, МЗХ

В резултат от по-ниското производство, **общото предлагане** на царевица в страната през настоящата 2015/16 пазарна година се предвижда да бъде с около 19% под нивото от предходния сезон, възлизайки на 2 890 хил. тона.

Началните стокови наличности от царевица, с които стартира маркетинговата 2015/16 година, се оценяват на 478 хил. тона, със 101 хил. тона повече спрямо година по-рано. Сравнително високото ниво на преходни запаси е вследствие на рекордното производство от реколта `2014, въпреки че основна част от увеличеното предлагане през изтеклия сезон е усвоена чрез нарастване на износа.

Макар и под миналогодишното ниво, предлагането на царевица през 2015/16 пазарна година надхвърля значително вътрешните потребности на страната, поради което се прогнозира вносът да остане нисък, в рамките на около 40 - 50 хил. тона.

По оперативни данни, през периода септември 2015 г. – януари 2016 г. в страната са внесени 22 хил. тона царевица.

Таблица 2. Предлагане и потребление на царевица за пазарните 2013/14 – 2015/16 години, хил. тона

Показатели	2013/14	2014/15 оценка	2015/16 прогноза
Предлагане	3 093	3 564	2 890
1. Начална наличност	321	377	478
2. Производство	2 739	3 137	2 362
- реколтирани площи - хил. дка	4 283	4 084	4 600
- среден добив - кг/дка	639	768	513
3. Внос	34	49	50
Потребление	2 716	3 086	2 425
1. Употреба за семена	11	11	11
2. Зърно за храна и индустриална употреба	350	350	350
3. Зърно за фураж	584	600	564
4. Износ	1 771	2 125	1 500
Крайни наличности	377	478	465

Източник: производство - отдел „Агростатистика“, МЗХ; царевица за фураж - дирекция „Животновъдство“, МЗХ; внос и износ - НСИ за 2013/14 и 2014/15 (предварителни данни), прогноза на дирекция „АСП“, МЗХ за 2015/16.
Бележка: Балансът няма официален характер.

По предварителни данни на НСИ, вносът на царевица през изтеклата 2014/15 маркетингова година е в размер на 48,9 хил. тона – с около 15 хил. тона повече в сравнение със сезон 2013/14. Увеличението е свързано основно с нарастване на доставките от Сърбия на царевица с необходимите качества за производство на изоглюкоза. Вносът на царевица от Сърбия достига 21,3 хил. тона, при 3,6 хил. тона през предходната маркетингова година.

Таблица 3. Внос на царевица в България, тона

Партньор/Период	2013/14	2014/15	2015/16 (септември - октомври 2015 г.)
1. Европейски съюз	27 754	26 153	10 151
Австрия	39	71	-
Германия	20	-	-
Гърция	10 316	1 087	3 347
Испания	47	114	-
Италия	22	42	-
Франция	1 194	1 666	6 635
Нидерландия	-	1 764	-
Румъния	13 957	19 195	43
Унгария	1 876	2 208	126
Други	283	5	-
2. Трети страни	5 936	22 783	163
Аржентина	753	471	50
Бразилия	326	531	94
САЩ	497	411	20
Сърбия	3 565	21 318	-
Турция	122	-	-
Украйна	-	22	-
Други	673	30	-
ОБЩО, тона	33 690	48 936	10 314
стойност, щ. д.	54 880 750	48 252 020	1 905 718
средна цена, щ. д./тон	1 629	986	185

Източник: НСИ (предварителни данни за 2015 г.)

Доставките от ЕС формират около 53% от целия импорт на царевица през изтеклия сезон, като са реализирани основно от Румъния (19,2 хил. тона).

През настоящата 2015/16 пазарна година се прогнозира **общото потребление** на царевица (семена, индустриална употреба, фураж и износ) да възлезе на 2 425 хил. тона - с 21% под нивото от предходната година, главно за сметка на свиване на износа. От началото на сезона до момента се наблюдава значително изоставане на експорта (с 67% по-малко реализирани извън страната количества през основния пункт – пристанище Варна) на царевица спрямо съответния период на миналата година.

При относително запазване на площите с царевица за следващата реколта '2016 около нивата от последните няколко години, може да се очаква употребата на царевица **за семена** да бъде около 11 хил. тона.

Потребностите от царевица **за индустриална употреба** през маркетинговата 2015/16 година се прогнозира да се задържат на ниво от около 350 хил. тона.

По прогнозни разчети на дирекция „Животновъдство“ на МЗХ, през настоящия пазарен сезон **за изхранване на животните** се предвижда да бъдат употребени общо около 1 524 хил. тона зърно, в т. ч. около 564 хил. тона царевица. Тези разчети не отчитат евентуална промяна на броя на животните през годината.

По оперативни данни, през периода септември 2015 г. – януари 2016 г. на пристанище Варна (откъдето обикновено се осъществява основна част от експорта на зърно) са преминали малко над 330 хил. тона царевица за износ, което е с 67% по-малко на годишна база. По-бавният темп на износ от началото на настоящата маркетингова година може да се обясни с изчакване от страна на българските търговци за евентуално покачване на цените на международните пазари, предвид прогнозите за намаление на производството в световен мащаб, и особено в ЕС. *За момента обаче няма индикации за съществено нарастване на цените на царевицата на международните пазари, тъй като световното предлагане остава високо, а същевременно се очаква и увеличено глобално производство на конкурентна култура като пшеницата.*

Предвид сравнително високите наличности в страната, по-атраktivните цени на международните пазари спрямо вътрешните и прогнозираното чувствително намаление на производството в ЕС и Украйна, през следващите месеци се очаква износьт на царевица да се активизира и до края на 2015/16 пазарна година да достигне около 1,5 млн. тона.

Според предварителни данни на НСИ, през изминалата 2014/15 маркетингова година износьт на царевица бележи ръст от 20% на годишна база, до рекордните за последните десет години 2 124,7 хил. тона. В стойностно изражение, експортът

нараства по-слабо - с 9%, до 410,6 млн. щ. д., поради по-ниската средна експортна цена (193,2 щ. д./тон през 2014/15 година, при 212,6 щ. д./тон през 2013/14 година).

Таблица 4. Износ на царевица от България, тона

Партньор/Период	2013/14	2014/15	2015/16 (септември - октомври 2015 г.)
1. Европейски съюз	1 229 451	1 597 039	315 295
Белгия	-	26 125	-
Обединено кралство	213 361	26 207	47 350
Германия	60 090	75 202	44 000
Гърция	67 872	230 442	19 045
Ирландия	21 000	102 378	17 250
Испания	279 414	291 398	70 048
Италия	166 076	183 891	9 967
Португалия	70 579	102 880	20 140
Франция	57 440	5 168	1 404
Кипър	53 147	55 994	5 784
Малта	12 346	-	-
Нидерландия	41 974	-	-
Румъния	185 475	496 748	80 300
Други	677	607	6
2. Трети страни	541 734	527 688	31 415
Албания	43	-	-
Алжир	74 426	27 501	-
Грузия	9 100	-	-
Египет	98 826	23 500	-
Израел	47 434	-	-
Китай	5 999	284 255	3 915
Либия	70 296	41 807	-
Ливан	46 341	20 871	-
Македония	321	897	-
Нова Зеландия	-	76 126	27 500
САЩ	-	7 712	-
Сирия	5 101	-	-
Сърбия	5	-	-
Тунис	28 208	-	-
Турция	81 940	44 883	-
Южна Корея	42 828	-	-
Други	30 867	136	-
ОБЩО, тона	1 771 185	2 124 727	346 710
стойност, щ. д.	376 489 544	410 563 769	61 836 265
средна цена, щ. д./тон	213	193	178

Източник: НСИ (предварителни данни за 2015 г.)

Основен пазар на българската царевица са страните от ЕС, формиращи около 75% от износа за сезон 2014/15 с общо 1 597 хил. тона. Най-значителни са изпращанията за Румъния (496,7 хил. тона), Испания (291,4 хил. тона) и Гърция (230,4 хил. тона). Износът за трети страни е в размер на 527,7 хил. тона – с около 3% под нивото от предходната година. Основни дестинации извън ЕС са Китай (284,3 хил. тона) и Нова Зеландия (76,1 хил. тона), като износът за двете страни нараства за сметка на намаление на този за традиционни пазари като Турция, Египет и Либия.

При така прогнозираните предлагане и потребление, в края на маркетинговата 2015/16 година се очаква **преходните запаси** от царевица да бъдат около или малко под нивото отпреди една година.

2. Качество на царевицата от реколта `2015

По данни на Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ), окончателните резултати от окачествяването на царевицата - реколта `2015 година показват, че *продукцията отговаря на изискванията на преработвателната промишленост по трите основни качествени показателя - влага, нишесте и примеси.*

При окачествяването на реколтата са взети 316 броя сборни проби за анализ от 16 зърнопроизводителни области в страната, при 534 броя проби от 24 области през предходната година, като редуцията е свързана с процеса на реструктуриране на БАБХ. Пробите са взети от партида в размер на 393 981 тона царевица - с 59,3% по-малко на годишна база. Следва да се има предвид, че обемът на анализираната партида от царевица - реколта `2015, представляващ около 19% от общото производство, не гарантира достатъчна представителност на получените резултати.

Окончателните резултати от извършения качествен анализ показват, че 84,3% от анализираната партида напълно отговарят на технологичните изисквания на преработващата промишленост. Показателите, определящи качеството на царевицата за зърно от реколта `2015, се движат в следните граници:

- влага: от 10,4% до 18,7%; средна стойност - 13,1% \pm 1,4%, при 14,6% \pm 1,3% за 2014 г. и 13% \pm 1% за 2013 г.;
- културни примеси: от 0,1% до 10,8%; средна стойност - 2,8% \pm 2%, при 2,6% \pm 2% за 2014 г. и 3,3% \pm 2,4% за 2013 г.;
- чужди примеси: от 0% до 6,5%; средна стойност - 0,7% \pm 0,7%, при 0,9% \pm 0,8% за 2014 г. и 0,8% \pm 0,7% за 2013 г.;
- съдържание на нишесте: от 70,4% до 74,5%; средна стойност - 72,9% \pm 0,7%, при 72,7% \pm 0,7% за 2014 г. и 72,4% \pm 0,8% за 2013 г.;
- хектолитрова маса: от 57,4 kg/100 dm³ до 74,9 kg/100 dm³; средна стойност - 69,6 kg/100 dm³ \pm 2,5 kg/100 dm³, при 71,7 kg/100 dm³ \pm 2,1 kg/100 dm³ за 2014 г. и 72,5 kg/100 dm³ \pm 5,3 kg/100 dm³ за 2013 г.

Крайните резултати показват, че 92,5% от анализираната партида отговарят на условията на стандарта за качество на царевичното зърно по отношение на показателите влага и примеси. При отклонение от базисните норми при влагата и примесите се извършва рефакция или бонификация, т.е. същите са технологично отстранени.

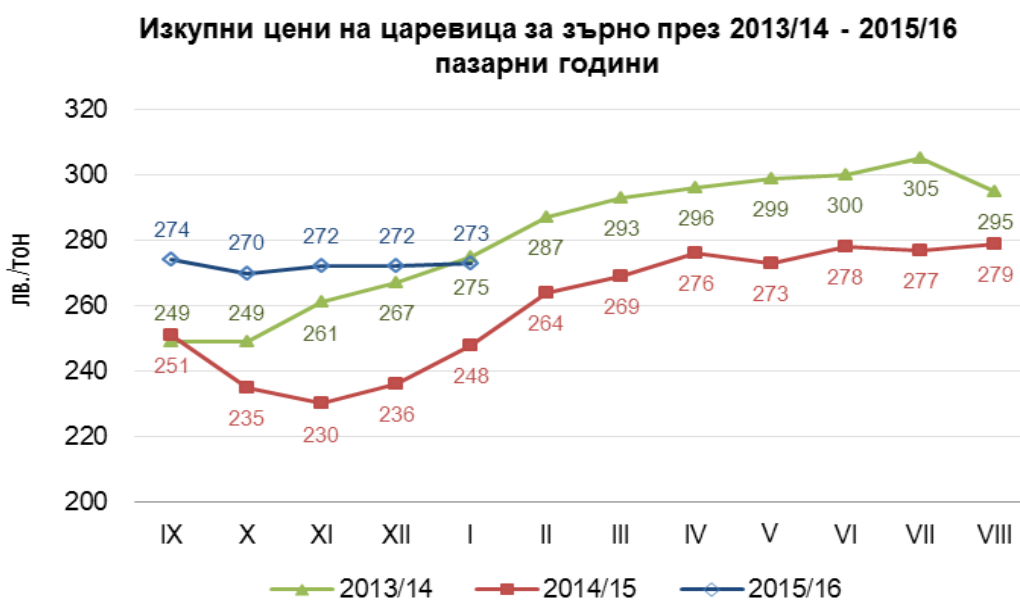
От анализираното количество царевица, общо 84,3% отговарят на критериите за съдържание на нишесте в зърното и минималните изисквания, залегнали в стандарта по отношение на влагосъдържанието и наличието на примеси, което е съществено над отчетените 56,1% през 2014 г. и 77,9% през 2013 г.

3. Цени на царевица

Изкупни цени на царевица

Като цяло, през първите пет месеца на маркетинговата 2015/16 година изкупните цени на царевицата в България са относително стабилни, отбелязвайки ръст спрямо предходната година под влияние на прогнозите за чувствително по-ниско производство в рамките на ЕС, както и в Украйна.

Пазарната 2015/16 година стартира при средна изкупна цена на царевицата от 274 лв./тон за м. септември 2015 г., с 2% по-ниска на месечна база, но с около 9% по-висока спрямо м. септември 2014 г. От октомври 2015 г. до януари 2016 г. изкупните цени се задържат в тесните граници от 270 до 273 лв./тон.

Фиг. 1

Средната изкупна цена на зърнената култура за първите пет месеца на настоящия пазарен сезон (272 лв./тон) е с 13% по-висока спрямо съответния период на предходната година. Увеличението на годишна база обаче постепенно се свива (по същото време на предходния сезон е отчетено постепенно покачване на цените) и средната изкупна цена за януари 2016 г. вече е незначително под тази за януари 2015 г.

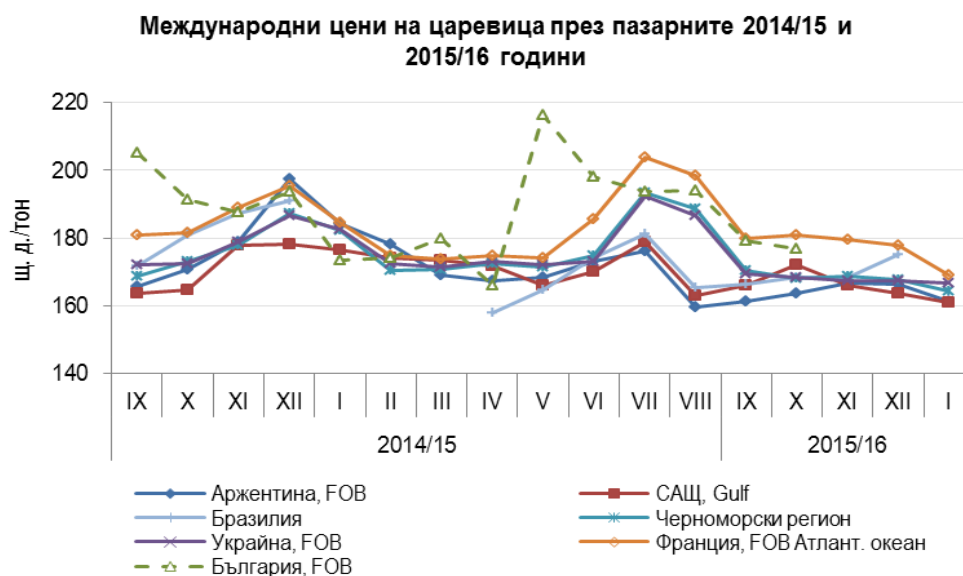
През следващите няколко месеца цените на царевицата в страната ще зависят основно от прогнозите за световното производство и потребление. Към момента се прогнозира глобалното производство на царевица за пазарната 2015/16 година да

бъде с около 4 – 5% под нивото от предходната година, като специално в ЕС (основен пазар за българската царевица) и в Украйна (един от основните конкуренти на България) оценките сочат чувствително по-слаби реколти. Въпреки това, световното предлагане се предвижда да остане близко до миналогодишния рекорд, поради по-високите преходни запаси, с които стартира настоящият сезон. В комбинация с очакваното относително запазване или дори леко свиване на световното потребление на царевица през текущата маркетингова година, засега това задържа цените на царевицата на международните пазари на сравнително ниски нива.

Експортни цени на царевица в България и на международните пазари

От началото на маркетинговата 2015/16 година цените на царевицата на международните пазари като цяло се движат малко под нивата от преди една година. След слабо повишение през м. октомври 2015 г., през следващите три месеца експортните котировки на царевицата в САЩ отбелязват понижаване, поради обилното предлагане и застои в глобалното търсене. В Черноморския регион цените се задържат, донякъде подкрепяни от намалените наличности в Украйна и традиционно голямото търсене за фураж в ЕС. В края на календарната 2015 г. и първите седмици на 2016 г. експортните цени на царевицата в Аржентина бележат спад. Обезценяването на аржентинската валута и решението за отмяна на експортните такси и количествените ограничения за износ, взето от новото правителство на страната през м. декември 2015 г., повишава конкурентоспособността на аржентинския експорт на царевица.

Средно за м. януари 2016 г., експортните цени на царевицата на основните наблюдавани пазари в САЩ, Черноморския регион, Украйна и Аржентина са в границите от 161 щ. д./тон (Аржентина и САЩ) до 167 щ.д./тон (Украйна), като са с около 10% по-ниски спрямо съответния месец на 2014 г.

Фиг. 2

През първите два месеца на настоящия пазарен сезон 2015/16 износните цени на българската царевица се движат малко над експортните котировки на конкурентната украинска царевица и незначително под тези на френската царевица, FOB атлантическо пристанище. По предварителни данни, средната износна цена на царевица, FOB българско черноморско пристанище, за периода септември – октомври 2015 г. е 177 щ. д./тон – с близо 11% по-ниска на годишна база.

II. Световно производство и потребление на царевица

По данни на **Международния съвет по зърното (IGC)** към 21.01.2016 г., световното предлагане на царевица през 2015/16 пазарна година се прогнозира да възлезе на около 1 164 млн. тона. Това представлява намаление с около 2% спрямо нивото от предходната година, като очакваният спад на глобалното производство с около 5% е частично компенсирани от по-високите начални наличности.

Анализаторите от Международния съвет по зърното предвиждат световното потребление на царевица през настоящия сезон да се свие с около 2%, до 968 млн. тона, което би довело до формиране на крайни наличности в размер на 196 млн. тона – с около 9 млн. тона по-малко в сравнение с предходната година.

Таблица 5. Световно предлагане и потребление на царевица през маркетинговите 2014/15 - 2015/16 години, млн. тона

	IGC		USDA	
	2014/15 оценка	2015/16 прогноза	2014/15 оценка	2015/16 прогноза
Начални наличности	180	205	175	207
Производство	1 013	959	1 009	968
Общо предлагане	1 193	1 164	1 184	1 175
Потребление	988	968	976	966
Търговия	125	125	128	128
Крайни наличности	205	196	207	209

Източник: IGC (данни към 21.01.2016 г.), USDA (данни към 12.01.2016 г.)

Според прогнозни данни на **Департамента по земеделие на САЩ** от м. януари 2016 г., през 2015/16 пазарна година световното производство на царевица ще се свие с 4% спрямо рекорда от предходната година, до 967,9 млн. тона. Това се дължи на комбинацията от леко намаление на световните площи с царевица с около 1% и понижение на средния добив с близо 3%, поради влошените агроклиматични условия в някои от основните държави-производители.

Сред големите производители в световен план, най-значително намаление на производството се прогнозира за Южна Африка (с 26%, до 8 млн. тона), Европейския съюз (с 24%, до 57,8 млн. тона) и Украйна (със 17%, до 23,5 млн. тона).

Същевременно, предварителните оценки сочат чувствително увеличение на продукцията от царевица в Русия (с 15%, до 13 млн. тона) и Канада (с 18%, до 13,6 млн. тона).

През 2015/16 пазарна година се предвижда производството в Китай да достигне до рекордните 224,6 млн. тона, с 4% над нивото от предходната година, поради увеличените площи и по-високия среден добив. През последните години се наблюдава чувствително увеличение на производството на царевица в Китай, благоприятствано от правителствените политики, насърчаващи производството на зърно, като различни субсидии, по-високи изкупни цени в сравнение с международните котировки и правителствено изкупуване на значителни по обем количества. Въвеждането на нови хибридни сортове допринася за разширение на площите в северната част на страната и заменянето на площите, заети преди това със соя, памук и по-малко печеливши фуражни култури с царевица.

Департаментът по земеделие на САЩ прогнозира през настоящата 2015/16 маркетингова година световната търговия с царевица да остане без съществена промяна спрямо предходната година, като възлезе на 128,3 хил. тона. Сред основните износители, значителен спад на експорта се очертава за ЕС (със 75%) и Украйна (с 21%), а по-чувствителен ръст - за Бразилия (с 60%), Русия (с 18%) и Канада (над два пъти и половина), като измененията са продиктувани основно от нивата на производство в съответните държави.

Потреблението на царевица в световен мащаб се прогнозира да се понижи с около 1% спрямо предходния пазарен сезон, до 966,2 млн. тона.

Очаква се тенденцията от последните години за увеличение на крайните наличности от царевица в световен мащаб да се запази и в края на маркетинговата 2015/16 година запасите да достигнат до 208,9 млн. тона, с 0,8% по-високи на годишна база. Специално в ЕС, обаче, се предвижда значително свиване на крайните наличности, вследствие на редуцираното производство в рамките на Съюза.

По прогнозни данни на **Европейската комисия** от края на м. януари 2016 г., производството на царевица от реколта `2015 в ЕС се оценява на 56,2 млн. тона, което е с близо 28% под нивото от предходната година.

При общото предлагане на царевица в ЕС през маркетинговата 2015/16 година се предвижда по-умерен спад – с около 12%, до 89,9 млн. тона, поради по-високите начални наличности и очакваното нарастване на вноса от трети страни.

Експертите от ЕК прогнозираят през настоящия пазарен сезон потреблението в рамките на Съюза да намалее с около 4% на годишна база, до 76,6 млн. тона, което би довело до свиване на крайните наличности до около 13,3 млн. тона (при 22,6 млн. тона година по-рано).

СИТУАЦИЯ И ПЕРСПЕКТИВИ НА ПАЗАРА НА СЛЪНЧОГЛЕД

I. Ситуация и перспективи на вътрешния пазар

1. Предлагане и потребление на слънчоглед през 2015/16 пазарна година

По прогнозни данни на отдел „Агростатистика“ на МЗХ, през 2015 г. реколтираните площи със слънчоглед са със 7,2% по-малко в сравнение с 2014 г. При средния добив от маслодайната култура също се наблюдава намаление – с 15,2%, главно поради необичайно горещото и сухо време през летните месеци. В резултат от това, според предварителните оценки, **производството** на слънчоглед от реколтата `2015 бележи спад от 21,4% на годишна база, до 1 580 хил. тона.

Таблица 1. Площи, среден добив и производство на слънчоглед, реколти `2014 и `2015

	`2014	`2015 (прогнозни данни)	Изменение
Реколтирани площи (хил. дка)	8 436	7 830	-7,2%
Производство (хил. тона)	2 011	1 580	-21,4%
Среден добив (кг/дка)	238	202	-15,2%

Източник: отдел „Агростатистика“, МЗХ

Общото предлагане на слънчоглед през настоящата 2015/16 година се прогнозира да възлезе на около 1 895 хил. тона. Това е с около 14% по-малко спрямо предходната година, като намалението на производството е частично компенсирано от по-високите начални запаси, оценявани на около 235 хил. тона.

Таблица 2. Предлагане и потребление на слънчоглед за пазарните `2013/14 – 2015/16 години, хил. тона

Показатели	2013/14	2014/15 оценка	2015/16 прогноза
Предлагане	2 103	2 214	1 895
1. Начална наличност	100	142	235
2. Производство	1 974	2 011	1 580
- реколтирани площи - хил. дка	8 786	8 436	7 830
- среден добив - кг/дка	225	238	202
3. Внос (вкл. обелен слънчоглед в еквивалент на небелен слънчоглед)	29	62	80
Потребление	1 961	1 979	1 809
1. Употреба за семена	4	4	4
2. Употреба за слънчогледово масло	760	900	800
3. Друга употреба	105	105	105
4. Износ (вкл. обелен слънчоглед в еквивалент на небелен слънчоглед)	1 092	970	900
Крайни наличности	142	235	86

Източник: производство – отдел „Агростатистика“, МЗХ; употреба за слънчогледово масло - прогноза на дирекция „АСП“, МЗХ въз основа на данни на НСИ за промишлено производство на масло; внос и износ – НСИ за 2013/14 и 2014/15 (предварителни данни), прогноза на дирекция „АСП“, МЗХ за 2015/16.

Бележка: Балансът няма официален характер.

Вносът на слънчоглед в страната традиционно е нисък, тъй като производството надхвърля значително вътрешното потребление.

Според оперативна информация, през периода септември 2015 г. – януари 2016 г. в страната са внесени 46 хил. тона слънчоглед. До края на маркетинговата 2015/16 година се очаква вносът да достигне до около 70 - 80 хил. тона.

По предварителни данни на НСИ, през изтеклата 2014/15 маркетингова година общият внос на слънчоглед (маслодаен и шарен) бележи ръст от близо два пъти на годишна база, но остава сравнително малък - 51,3 хил. тона, основно от Румъния (33,7 хил. тона), Украйна (4,5 хил. тона), Турция (4,1 хил. тона) и Молдова (3,3 хил. тона). Увеличението спрямо предходната година е свързано основно с нарастване на доставките по тарифен код 12060091, включващ обелен и шарен слънчоглед.

Таблица 3. Внос на слънчоглед в България, тона

Партньор/Период	2013/14	2014/15	2015/16 (септември - октомври 2015 г.)
1. Европейски съюз	13 026	39 254	49 233
Австрия	402	218	-
Германия	2	27	24
Гърция	-	44	1
Испания	290	491	-
Италия	4	696	-
Нидерландия	6	1 543	1
Румъния	9 897	33 675	49 208
Унгария	376	690	-
Франция	2 031	1 498	-
Други	18	372	-
2. Трети страни	13 102	12 070	6 225
Китай	8	-	-
Молдова	5 379	3 269	1 435
Русия	2	10	-
САЩ	48	-	-
Сърбия	73	36	-
Турция	610	4 051	62
Украйна	6 829	4 507	4 683
Други	154	198	46
ОБЩО, тона	26 128	51 323	55 458
стойност, щ. д.	76 508 530	69 806 073	21 772 308
средна цена, щ. д./тон	2 928	1 360	393

Източник: НСИ (предварителни данни за 2015 г.)

Общото потребление на слънчоглед през пазарната 2015/16 година се предвижда да се свие с близо 9% спрямо предходния сезон, до около 1 809 хил. тона,

като по-ниското предлагане се очаква да доведе до намаление както на употребата за производство на масло, така и на износа.

При относително запазване на площите със слънчоглед за следващата година, употребата на слънчоглед **за семена** за реколта `2016 се прогнозира да запази обема си от предходните години - около 4 хил. тона.

През последните години се наблюдава тенденция на увеличение на промишленото производство на слънчогледово масло в страната, най-значително през последните две години, когато е налице и чувствителен ръст на производството на слънчоглед. Предвид намаленото предлагане, през настоящия пазарен сезон се очаква употребата на слънчоглед **за преработка в слънчогледово масло** да се понижи до около 750 - 800 хил. тона, при засилена конкуренция между преработвателните предприятия и износителите за изкупуване на слънчогледа.

Употребата на слънчоглед **за други цели** се предвижда да се запази на нивото от предходните няколко години – около 105 хил. тона.

По оперативни данни, през периода 01.09.2015 г. – 31.01.2016 г. през пристанище Варна (откъдето традиционно се осъществява основна част от износа на зърнени и маслодайни култури) са изнесени 88 хил. тона слънчоглед. Експортът изостава с около 25% спрямо същия период на предходната година.

Отчитайки по-ниските наличности и активното търсене за нуждите на преработвателните предприятия, общият износ на слънчоглед за цялата 2015/16 пазарна година се очаква да бъде под миналогодишния, като има потенциал да достигне около 850 - 900 хил. тона.

По данни на НСИ, през изминалата 2014/15 пазарна година са изнесени 911 хил. тона слънчоглед (вкл. близо 300 хил. тона обелен слънчоглед). Това е с около 13% по-малко спрямо предходната година, поради увеличената употреба в страната и сравнително ниските международни цени. Средната експортна цена на слънчоглед през маркетинговата година е 526 щ. д./тон, със 7% по-ниска на годишна база.

Малко над 768 хил. тона или 84% от количествата са реализирани в ЕС, като основни контрагенти на страната са Нидерландия (226,6 хил. тона), Португалия (105,9 хил. тона), Франция (96,8 хил. тона) и Испания (90,4 хил. тона). Износът за трети страни е в размер на 143 хил. тона, от които 82,9 хил. тона за Турция.

При очаквано малко по-слабо намаление на потреблението на слънчоглед спрямо това на предлагането, маркетинговата 2015/16 година се предвижда да приключи с чувствително по-ниски преходни запаси в сравнение с предходната година.

Таблица 4. Износ на слънчоглед от България, тона

Партньор/Период	2013/14	2014/15	2015/16 (септември - октомври 2015 г.)
1. Европейски съюз	828 586	768 074	125 988
Австрия	29 451	18 589	5 080
Белгия	2 464	1 766	367
Обединено кралство	25 753	28 592	6 479
Германия	67 558	63 119	21 170
Гърция	12 879	24 778	1 068
Дания	6 664	7 069	1 254
Испания	42 077	90 385	786
Италия	1 259	2 186	732
Кипър	30	2 322	25
Литва	2 614	2 330	648
Нидерландия	256 246	226 614	37 034
Полша	17 888	22 472	5 268
Португалия	111 203	105 874	28
Румъния	34 699	38 730	6 977
Словакия	2 928	562	137
Финландия	15 486	13 178	5 799
Франция	182 213	96 753	28 045
Хърватия	537	1 112	219
Чехия	1 172	976	314
Швеция	11 261	9 538	3 894
Унгария	2 498	9 244	174
Други	1 707	1 887	489
2. Трети страни	216 853	142 974	18 232
Австралия	1 311	2 608	643
Босна и Херцеговина	2 169	98	12
Виетнам	4 564	2 938	340
Израел	1 445	1 362	111
Йордания	407	3 693	1 460
Канада	3 166	4 168	650
Косово	112	5	4
Македония	4 087	2 268	276
Мароко	-	7 821	197
Норвегия	5 347	8 962	2 681
Пакистан	37 976	296	-
САЩ	9 429	15 871	1 460
Сирия	396	1 162	198
Сърбия	625	777	212
Тайван	445	366	152
Турция	140 215	82 925	8 795
Швейцария	992	913	188
Други	4 169	6 744	854
ОБЩО, тона	1 045 439	911 048	144 220
стойност, щ. д.	591 041 044	478 934 455	81 849 604
средна цена, щ. д./тон	565	526	568

Източник: НСИ (предварителни данни за 2015 г.)

2. Качество на слънчоглед от реколта `2015

Резултатите от извършеното окачествяване на слънчоглед реколта `2015 година показват, че добитото зърно е добре изхранено и за поредна година се отчитат високи стойности на съдържанието на масленост в слънчогледовото семе.

По информация на Българската агенция по безопасност на храните, получените крайни резултати от окачествяването на реколта `2015 от слънчоглед сочат, че 61,28% от анализираниите проби отговарят на условията на стандарта за качество на слънчогледовото семе, при 76,40% през предходната година и 55,15% през 2013 г.

Показателят „маслено съдържание“ при слънчогледа от реколта `2015 остава на високо ниво - 70,52% от анализираниите партиди през годината са със стойности на маслеността над установената минимална такава (42%), при 88,45% през 2014 г. и 72,21% през 2013 г. Над 45% масленост се отчита при 22,76% от анализираниите партиди.

Основните качествени показатели на слънчогледа от реколта `2015 са, както следва:

- съдържание на влага: Влагата на слънчогледовото семе се движи в диапазона от 4,5% до 8,7%, като установената средна стойност е $6,1\% \pm 0,6\%$;
- масленост: Основната съставна част на слънчогледовото семе са мазнините, за които именно се отглежда културата. Маслеността в анализираниите партиди от слънчоглед реколта `2015 година се движи в широкия диапазон от 30,1% до 51,6%, като установената средна стойност е $43,1\% \pm 3,0\%$
- културни примеси: В анализираниите партиди от слънчоглед културните примеси се движат в границите от 0,0% до 8%, като установената средна стойност е $1,7\% \pm 1,7\%$. Наблюдава се двойно увеличение в сравнение с предходната година, когато са отчетени най-ниските нива по този показател за последните четири години;
- чужди примеси: В анализираниите партиди от слънчоглед чуждите примеси се движат в диапазона от 0,1% до 18,2%, при установена средна стойност на показателя от $2,9\% \pm 1,9\%$.
- хектолитрова маса: В анализираниата партида от слънчоглед - реколта `2015 стойностите на хектолитровата маса са в диапазона от 29,0 kg/100 dm³ до 49,1 kg/100 dm³. Установената средна стойност на показателя е в размер на 39,3 kg/100 dm³ $\pm 2,6$ kg/100 dm³ и същата е регистрирана при 57,45% от анализираниата партида.

През 2015 г. за първи път събраните сборни проби от слънчоглед са анализирани и по показателя хектолитрова маса, който изразява обемната плътност на зърнената маса и зависи предимно от едрината и това доколко са изхранени зърната.

3. Цени на слънчоглед

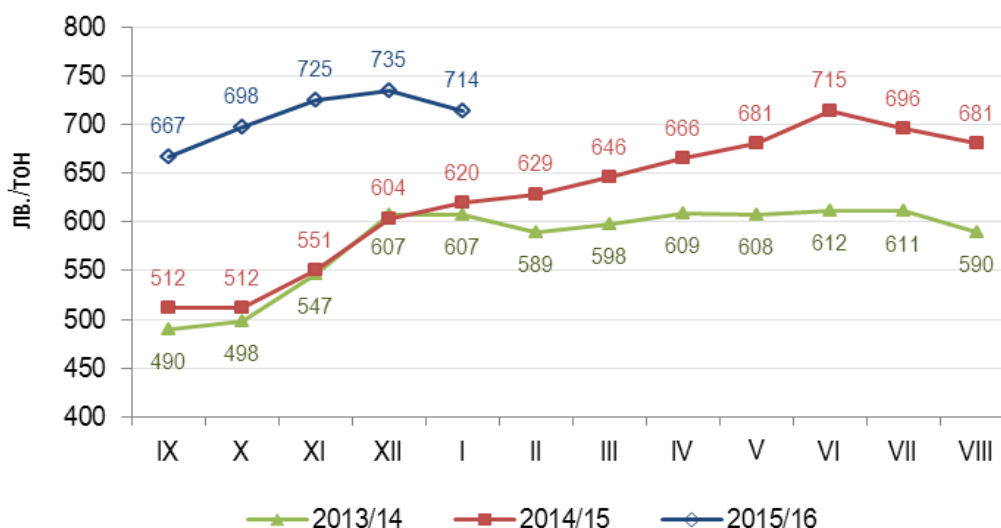
Изкупни цени на слънчоглед

От началото на текущата 2015/16 пазарна година изкупните цени на маслодаен слънчоглед се движат чувствително над нивата от съответния период на предходната година, подкрепяни от прогнозите за намаление на производството, респективно предлагането, както в страната, така и в световен мащаб.

С появата на пазара на първите количества от реколта `2015, през м. септември 2015 г. се наблюдава леко понижение на средната изкупна цена на слънчогледа на месечна база, до 667 лв./тон, което обаче е със значителните 30% над нивото, отчетено преди една година. Следва постепенно покачване до средно 735 лв./тон за м. декември и известен спад до 714 лв./тон за м. януари 2016 г., което остава едно сравнително високо ниво. Средната изкупна цена на слънчогледа за първите пет месеца на настоящата маркетингова година е 708 лв./тон – с 26% по-висока на годишна база.

По-слабата реколта `2015 в страната, в комбинация с прогнозите за малко по-ниско световно предлагане на слънчоглед през пазарната 2015/16 година, дават основание да се очаква през следващите месеци цените на маслодайната култура да продължат да се движат над нивата отпреди една година.

Изкупни цени на маслодаен слънчоглед през 2013/14- 2015/16 пазарни години

Фиг. 1

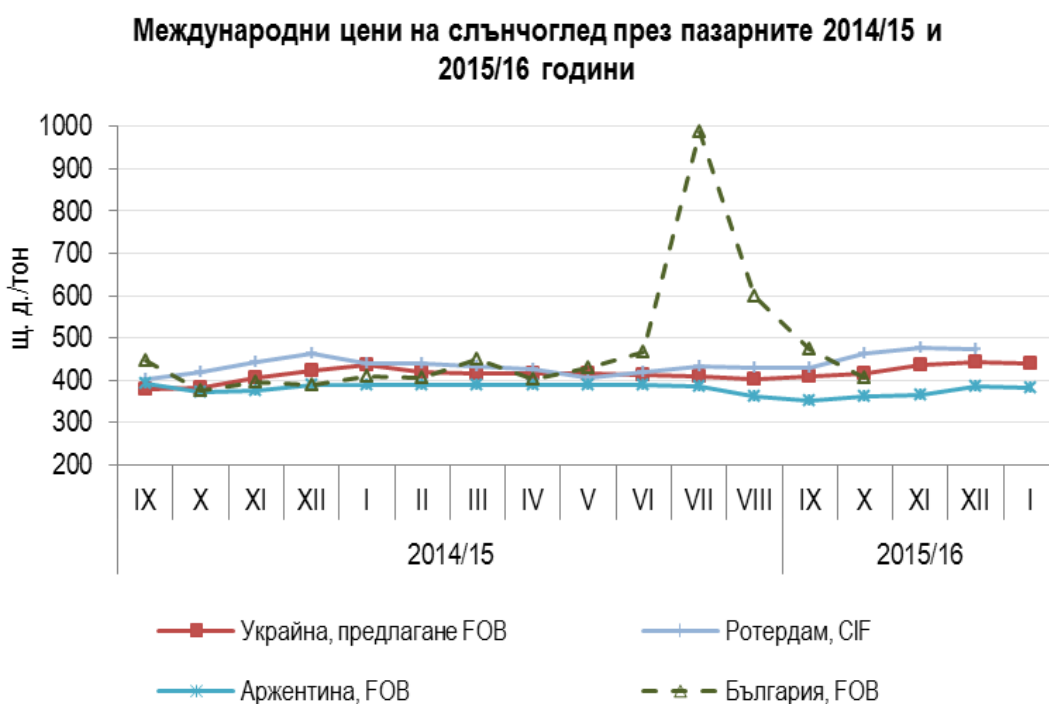
Износни цени на слънчоглед в България и международни цени

През периода септември 2015 г. – януари 2016 г. экспортните цени на маслодайния слънчоглед, FOB Украйна и CIF Ротердам, се движат малко над нивата от съответния период на предходната година, под влияние на прогнозите за леко

намаление на предлагането в световен мащаб и съществено понижение на производството в рамките на Европейския съюз. Макар и да се наблюдава леко нарастване на котировките в рамките на периода, увеличението на годишна база постепенно се свива, като към м. януари 2016 г. износната цена на украинския слънчоглед – 440 щ. д./тон, е едва с около 1% над тази, отчетена през миналата година.

През първите два месеца на текущия пазарен сезон (септември - октомври 2015 г.) експортните цени на българския маслодаен слънчоглед, FOB черноморско пристанище, са съответно 472 щ. д./тон и 406 щ. д./тон - средно със 7% по-високи спрямо същия период на предходната година.

Средната експортна цена на слънчоглед, FOB Аржентина, за периода септември 2015 г. – януари 2016 г. намалява с близо 4% на годишна база, до 369 щ. д./тон. През м. декември 2015 г. новото правителство на Аржентина отмени експортните такси за някои селскостопански продукти, вкл. слънчоглед, което повишава конкурентоспособността на аржентинския слънчоглед.

Фиг. 2

II. Световно производство и потребление на слънчоглед

По данни на **Департамента по земеделие на САЩ** от средата на м. януари 2016 г., световното производство на слънчоглед през пазарната 2015/16 година се прогнозира да се понижи с около 1,5% спрямо предходната година, до 39,5 млн. тона, поради по-слабата реколта в основни производители като Европейския съюз (с 13,2%, до 7,8 млн. тона), Аржентина (със 17,7%, до 2,6 млн. тона) и Турция (с 16,7%, до 1 млн. тона). От друга страна, при други два основни производителя като Русия и

Украйна оценките сочат чувствително увеличение на продукцията, съответно с 8,1%, до 9,7 млн. тона и със 7,8% до 11 млн. тона.

Таблица 5. Световно предлагане и потребление на слънчоглед, хил. тона

	2013/14	2014/15 оценка	2015/16 прогноза
Начални наличности	2 749	2 832	2 765
Производство	42 334	40 121	39 509
Внос	1 508	1 413	1 187
Общо предлагане	46 591	44 366	43 461
Потребление	41 807	39 936	40 063
Износ	1 952	1 665	1 312
Крайни наличности	2 832	2 765	2 086

Източник: Департамент по земеделие на САЩ (данни от м. януари 2016 г.)

Бележка: данните за внос и износ не включват вътреобщностната търговия между държавите – членки на ЕС.

Глобалното потребление на слънчоглед през 2015/16 маркетингова година се предвижда да се увеличи незначително (с 0,3%) на годишна база, възлизайки на около 40 млн. тона.

Така, към края на текущия сезон преходните запаси от слънчоглед в световен мащаб се очаква да се свият до малко под 2,1 млн. тона – с около 680 хил. тона по-малко спрямо година по-рано, като най-голяма редуция се очертава в ЕС.

По прогнозни данни на **Европейската комисия** от края на м. януари 2016 г., производството на слънчоглед в ЕС-28 през маркетинговата 2015/16 година се оценява на 7,1 млн. тона – с около 21% под нивото от предходната година. При 15% по-ниски начални наличности и очаквано леко нарастване на вноса от трети страни, общото предлагане на слънчоглед в Съюза през текущия пазарен сезон се прогнозира да се свие с около 20% спрямо предходната година, възлизайки на около 8,2 млн. тона.

Вследствие на по-ниското производство, общото потребление на слънчоглед в ЕС през маркетинговата 2015/16 се предвижда да се понижи с близо 22% на годишна база, до 7,4 млн. тона, като вътрешната употреба спадне с около 23%, до 6,9 млн. тона, а износът за трети страни - с 6%, до 538 хил. тона. Експертите от ЕК прогнозира в края на 2015/16 пазарна година преходните запаси от слънчоглед в Съюза да бъдат в размер на около 833 хил. тона, при 850 хил. тона година по-рано.

По информация на **Сдружението на производителите на растителни масла и маслопродукти в България**, в резултат от по-ниското производство на слънчоглед в рамките на ЕС, през настоящата 2015/16 пазарна година се предвижда преработката на слънчоглед в Съюза да спадне до 6,9 млн. тона, което ще бъде най-

ниската стойност, регистрирана през последните три години. Това от своя страна се очаква да доведе до леко покачване на вноса на слънчогледово масло в ЕС.

По данни на **Oil World** (Германия) от 22 януари 2016 г., световният износ на слънчогледово масло през маркетинговата 2015/16 година се очаква да достигне 8 млн. тона – с 0,7 млн. тона повече в сравнение с предходния сезон. Количеството е с 0,2 млн. тона над прогнозата на аналитичната служба от м. декември 2015 г., поради по-високи от очакваните по-рано производство и преработка на слънчоглед в страните от бившия Съветски съюз. Това се очаква да ограничи потенциала за покачване на цените на слънчогледовото олио и вероятно ще доведе до намаление на ценовата премия за слънчогледовото олио спрямо рапичното олио през следващите месеци.